

INVENTARIS HOOFDPLAAT

1783 - 1942

Inleiding

Het grondgebied van de gemeente Hoofdplaat viel samen met dat van de Hoofdplaatpolder. De gemeente omvatte de dorpen Hoofdplaat en Slijkplaat en de buurtschappen Nummer Een, Hogeweg en Dijkeputten. Het wapen van de gemeente Hoofdplaat werd op 15 december 1819 vastgesteld. Het schild is doorsneden met in de bovenste helft de wapens van Zeeland en de Generaliteit naast elkaar; daarmee zijn de beide partages van de gemeente in beeld gebracht. De onderste helft vertoont een in een woedende zee zinkend schip. De burgemeester gaf bij de aanvraag van deze ongebruikelijke wapenfiguur te kennen dat dit een juiste afbeelding was van de toestand van Hoofdplaat. Door de steeds weer optredende dijkvallen zou de gemeente spoedig ten onder gaan. De aanvraag omvatte verder nog als schildhouders Ceres, de godin van de landbouw, in vrouwengewaad en de god van de zee, Neptunus, die haar met zijn drietand bedreigt. Als wapenspreuk werd voorgesteld "Luctor sed submergor" (ik worstel maar toch verdrink ik). Dit staaltje van galgenhumor werd niet door de Hoge Raad van Adel aanvaard, zodat alleen het zinkende schip nog getuigt van Hoofdplaats slechte tijden.

Hoe het begon

In het huidige West- Zeeuws-Vlaanderen moest in de loop der eeuwen veel land aan de zee prijsgegeven, maar kon men ook veel land weer terug winnen. Het gebied van Hoofdplaat stond in het jaar 1000 al vermeld als Gaternesse. De kerk van Gaternesse stond in de buurt van de Rooden Hoek. Ten noorden van IJzendijke brachten monniken van de Gentse Sint Pietersabdij een gebied in cultuur en noemden dat "Hugevliet." De stormvloed van 19 november 1404 betekende het einde van dat gebied. Na de vele overstromingen in de veertiende eeuw stond in 1408 het hele IJzendijker Ambacht onder water. Tot 1664 kon men op de overblijvende schorren de resten van de kerk van Gaternesse zien liggen.

In 1500 verdrook in het land van Gaternesse de zogenaamde Hooge Plaat. Omstreeks drie kilometer van Biervliet stroomde rond 1600 in noordwestelijke richting een sterk kronkelende geul, genaamd het Hoogplaatse Gat, later de Kromme Watergang. Ten zuiden daarvan lag het toen grotendeels onder water staande Zeeuws-Vlaanderen, ten noorden lag de Hooge Plaat, een grote opwas, die kort na 1600 zijn grootste omvang bereikte. De naam was ontleend aan de hoge ligging. Er vond zelfs schorbegroeiing op plaats. De plaat kon nu beweid worden met schapen. Er kwam nu een eerste vorm van exploitatie van buitendijks gelegen gronden. In 1624 werden de schorren verpacht voor de tijd van 23 achtereenvolgende jaren. Op de hoogste punten van de schorren werden zes zogenaamde stelbergen opgeworpen, te weten Stel naast de Sasput, Noord Stel, dit had ook een vliedbergje, West Stel, Hoofd Stel, Oost Stel en Nieuwe Stel. In begin 1642 was de Plaat door stormschade zoveel afgenomen, dat het schor onbruikbaar werd. Hij werd uit de pacht genomen en de Staten gaven de pachtpenningen terug. In augustus 1642 werden echter weer "schorren met stelle en herdershuis" op de Hoofdplaat verpacht voor een termijn van 21 jaar en voor een bedrag van fl 14,- per jaar. Enkele jaren later was er ook weer sprake van bewoning van de Hoogplaat. In 1681 werd Barthelomeus Willaart genoemd als stellenaar.

Inpoldering

Eind zeventiende eeuw was het land echter weer zo hoog opgewassen, dat de Staten van Zeeland het besluit namen dit voor inpoldering te verkopen. Hier rees echter verzet tegen van de stad Biervliet, het college van het Vrije van Sluis, de ambachtsheren van Breskens, de erfgenamen van Jacob Cats en de Generaliteit. Deze waren allen van mening dat zij rechten op deze schorren konden laten gelden. Vanaf 1704 tot 1775 sleepte de zaak aan, totdat de Raad van State en de Staten van Zeeland in dat laatstgenoemde jaar de "Conventie en Schickinge" ondertekenden, waarin het bezit van de in te polderen slikken werd geregeld. Van het te bedijken gebied kwam het westelijk deel aan de Generaliteit en het oostelijk deel aan de provincie Zeeland. Op 12 november 1777 kon de aanbesteding van de inpoldering plaatsvinden. In 1778 kwam de polder gereed. De scheiding tussen het Zeeuwse deel van de polder en dat van de Raad van State lag in perceel tien en was een scheidingsdijk. Dat was geen waterkerende dijk. Aan de zuidzijde van deze dijk vormde zich het buurtschap Hoogeweg.

De totale kosten van de bedijking bedroegen rond 117.500 euro, waarvan ongeveer 67.000,- euro voor rekening van de provincie Zeeland kwam. De bedijking stond onder leiding van kapitein-luitenant ingenieur Johan Jacob de Freitag en verliep voorspoedig. Er deden zich in deze tijd wel twee stormen

voor, op 1 januari 1778 en 20 februari 1780, waardoor er enige schade aan de nieuwe polder ontstond.

Problemen in de negentiende eeuw

De oeververdediging van de Hoofdplaatpolder was in de negentiende eeuw een zorgenkind. Er ging daar toen veel land verloren. Dat was een gevolg van het gedrag van het vaarwater langs Hoofdplaat, dat destijds een onderdeel vormde van de oude vaarroute via de Braakman naar Gent. In 1778, 1795 en 1808 bezweken de dijken. In 1808 vatte men het plan op om aan de onderzeese verdediging van de oevers te beginnen. Daarvoor voerde men puin aan uit Antwerpen, puin van de afbraak van het kasteel van Sluis en puin van het in 1809 gebombardeerde Vlissingen. Tussen 1830 en 1845 werden belangrijke zinkwerken uitgevoerd. Na 1860 werden aan de westzijde van de polder, voor de havendammen van Hoofdplaat en aan de oostzijde van de polder belangrijke verdedigingswerken aangebracht.

Aan de westzijde bij de Nol van Karel Caloen en bij de nieuwe uitwateringsluis van Nummer Een legde men zogenaamde vaste punten aan. Meestal waren dit verbindingsdammen met de dijken. Op deze dammen werden paalschermen gezet, die als golfbrekers dienst deden bij zware storm en hoog water. Door deze aanpassingen werd het verlies van gronden voor de polder beperkt. Door verdere verdieping van de voorliggende geul kwamen deze werken in een ongelukkige situatie te liggen. In de loop der tijden werd het vaste punt bij de Nol Calon gestroomlijnd. De havendammen van Hoofdplaat heeft men behouden door in april 1897 voor de haven twee hectare bestorting aan te brengen, geflankeerd door drie zinkstukken. Door aanzanding kwam dit oeverwerk onder het zand te liggen. Het oostelijk oevergedeelte van de polder werd over één kilometer beschermd met een aaneengesloten verdediging van zinkwerk en bestorting. Dit gebeurde in de periode 1863-1895. Door de hoge kosten van oeververdediging en bedijking werd de polder in 1814 calamiteus verklaard en in 1817 werden de besturen van de Hoofdplaatpolder en Thomaespolder verenigd. Het werd nu de Calamiteuze Hoofdplaat- en Thomaespolder. Deze situatie duurde tot 1978.

Havens van Hoofdplaat en Nummer Een

In 1794 werd door het polderbestuur vanuit de haven van Hoofdplaat een beurtvaart ingesteld op Middelburg, Vlissingen, Dordrecht en Rotterdam. De haven was in 1778 aangelegd. In 1795 ging het noordelijk gedeelte van de polder ten onder en dus ook de haven. Ongeveer 750 meter zuidelijker van de eerste haven legde men een tweede aan. Deze haven verdween in 1798 in de diepte. De jongste en laatste haven van Hoofdplaat werd toen nogmaals 750 meter zuidelijker aangelegd tegen de huidige zeedijk aan. Deze werd in 1969 verzwaard. De haven kon echter niet behouden worden omdat het vrachtvervoer over het water zo hard terugliep, dat de havenexploitatie geen positieve resultaten meer opleverde. Op 1 augustus 1969 volgde de definitieve sluiting voor de scheepvaart. Ook heeft er lange tijd een overzetveer vanuit Hoofdplaat op Walcheren en Zuid-Beveland bestaan. Bij het gehucht Nummer Een was ook een haven. Het gehucht ontleende zijn naam aan een daarbij gelegen sluis. Deze werd in 1778 aangelegd bij het bedijken van de Hoofdplaatpolder. De bebouwing rond deze sluis vormde de aanzet tot het gehucht, dat over een goede haven beschikte voor graan- en marktschepen. In 1866 telde Nummer Een 130 inwoners. De sluis zorgde voor de uitwatering van de Prins Willempolder, de Oranjepolder, de Mauritspolder, de Goudenpolder, de Magdalenapolder, de Nieuwerhavenpolder, de Zachariaspolder (tweede gedeelte) en het deel Generaliteit van Hoofdplaat, tesamen 4900 bunder. De sluis stond onder het beheer van de directie van de Prins Willempolder. Bij belangrijke zaken moest deze overleggen met de directies van de Oranjepolder en de Hoofdplaatpolder. Doordat de sluis te klein werd en de uitwateringsgeul in het voorland van de Nieuwerhavenpolder verzand was, werd in 1888 meer oostwaarts de huidige Sluis bij Nummer Een gebouwd.

Het gehucht Nummer Een had geen school. De kinderen uit deze plaats bezochten de school van Sasput. Er heeft in Nummer Een van 1812 tot 1959 een korenmolen gestaan. De molen is in 1959 afgebroken en was afkomstig van Slijkplaat.

Slijkplaat

Bij de inpoldering van de Hoofdplaatpolder in 1778 kwam het westelijk deel van de Hoofdplaatpolder toe aan de Raad van State. De Raad van State spaarde bij de verkaveling en de verkoop van 1781 ruimte voor de stichting en ontwikkeling van het dorp Slijkplaat. Het dorp ontleent zijn naam aan de slijkgronden en moerassen, die daar in 1802 gevonden werd. Het dorp is onregelmatig langs de zogenaamde molenweg gebouwd. De ingelanden gaven aan een ieder, die verzocht in Slijkplaat een woning te mogen bouwen, toestemming hiervoor. Door het vele bouwen besloten de ingelanden in

1783 een molen te bouwen in Slijkplaat. Er werd ook een doorgaande weg via Hoofdplaat naar IJzendijke gemaakt. Tot 1812 heeft de molen in Slijkplaat gestaan, waarna deze door de eigenaar overgebracht werd naar Sasput. De bewoners van Hoofdplaat bestonden voor het grootste gedeelte uit arbeiders. De meesten van hen waren dijkwerkers. In 1836 werd er bij Slijkplaat een afwaterings-sluis gelegd. De uitwatering hiervan geschied door de sluis bij Nummer Een. Nog steeds bestaat er in Slijkplaat een kapel, die tot de parochie Hoofdplaat behoort. In 1875 werd er in Slijkplaat een openbare school gesticht. Deze werd in 1933 overgenomen door de katholieke kerk.

Hoofdplaat

Het aan Zeeland toebehorende deel van de Hoofdplaatpolder, waarin oostelijk van de Hoogeweg ook het dorp Hoofdplaat was gelegen, werd door de Staten van Zeeland tot heerlijkheid verheven en met allerlei voorrechten begiftigd. Deze voorrechten werden aan de hoofdingelanden afgestaan. Tot de voorrechten behoorden het jacht-, visserij en windrecht. Ook de benoeming van een plaatselijk bestuur met de bevoegdheid tot lager en middelbare rechtspleging behoorde tot hun voorrechten. Het wapen van de heerlijkheid was een wit veld met het wapen van Zeeland in de rechterbovenhoek. Het plaatselijk bestuur van de heerlijkheid Hoofdplaat bestond uit schout en schepenen. Deze werden benoemd door de hoofdingelanden van de Hoofdplaatpolder zoals we al zagen. De schout is de plaatsvervanger van de ambachtsheer, de Staten van Zeeland, en had als belangrijkste taak de rechtspraak in het ambacht. Hij werd bijgestaan door waarschijnlijk zeven schepenen en een secretaris. Hij was behalve gerechtsofficier ook inner van de belastingen in zijn gebied. Voornaamste inkomst was het schot, een belasting, die drukte op de grond.

Toen in 1794 de Fransen in Zeeuws-Vlaanderen kwamen, wijzigde zich de inrichting van het plaatselijk bestuur. Er kwamen een maire en een municipale raad, geheel op Franse leest geschoeid. Zeeuws-Vlaanderen viel onder het Departement van de Schelde, met als hoofdplaats Gent. In 1814 kwamen er aparte reglementen voor de besturen van steden en het platteland. Vanaf deze tijd trad er een college van schout en assessoren op, later burgemeester en assessoren. De municipale raad kreeg de naam "gemeenteraad." Met de inwerkingtreding van de gemeentewet van 1851 verviel het verschil tussen stad en platteland en sprak men nog slechts van gemeenten. Het plaatselijke bestuur van de gemeente bestond toen uit de gemeenteraad als hoofd, gekozen door de inwoners, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester. De wethouders werden gekozen door de leden van de gemeenteraad, terwijl de burgemeester steeds voor een termijn van zes jaar werd benoemd door de kroon. Als regel volgde herbenoeming voor een nieuwe termijn van zes jaar. De Staten van Zeeland hadden van begin af aan het plan om in hun deel het dorp Hoofdplaat te stichten. Zoals we al zagen, werd in het deel van de Generaliteit ook een dorp gesticht, Slijkplaat, maar dit bleef in zijn ontwikkeling achter bij Hoofdplaat. De eerste bewoners van de Hoofdplaatpolder waren voornamelijk boeren. Voor het dorp Hoofdplaat hadden de Staten van Zeeland tien hectare grond gereserveerd op de kruising van de Langeweg en de Kruisweg. Hier verrezen in 1781 de eerste huizen. Veel van de eerste inwoners waren Belgen, die als polderwerkers bij de bedijking van de Hoofdplaatpolder werkzaam waren geweest. Hoofdplaat lag aanvankelijk midden in de Hoofdplaatpolder, maar door oever- en dijkvallen kwam het steeds dichterbij de Westerschelde te liggen. De emigratie naar het nieuwe dorp moest wel gestimuleerd worden. Om dit te bereiken moest zo snel mogelijk een school met onderwijzerswoning worden gebouwd en zodra het dorp enige omvang had, moest er ook een kerk voor de gereformeerden gebouwd worden.

In 1780 werden er tekeningen en kostenramingen voor deze gebouwen gemaakt. Op 3 april 1782 brachten de met deze opdracht belaste Mr. Willem Schorer en L.P. van de Spiegel hun advies uit. Zij adviseerden om de gebouwen gelijktijdig te bouwen en zij hadden ontwerpen laten maken door Coenraad Kaiser, landsfabriek(architect van de provincie) en stadsarchitect van Middelburg. Hij stond goed aangeschreven vanwege zijn kundigheid en zuinigheid bij de uitoefening van zijn vak. Zijn plan was om een eenvoudige kerk te bouwen die binnenwerks twaalf meter in het vierkant zou meten. Er zou plaats geboden worden aan 247 mensen. De vorm van de kerk was een volmaakt vierkant, zodat het kerkdak van alle kanten met de toren een "egaal pyramidaale vertoning" zou geven. Achter de kerk zou het kerkhof komen, omringd door een doornen haag en met een eenvoudig hekwerk. De kosten van dit alles werd beraamd op ongeveer tienduizend euro. Met het kerkhof, doornenhaag en klinkerpaden erbij kwamen de kosten op elfduizend euro. De bouw van de pastorie en het schoolgebouw werden getaxeerd op ieder drieduizend euro. Op 9 december 1782 werd besloten tot de bouw van de kerk, pastorie en onderwijzerswoning. De aanbesteding vond plaats op 12 maart 1783. Engel de Witte uit Tholen was de laagste inschrijver en hem werd het werk gegund. De bouw van de pastorie en school met onderwijzerswoning, alsmede de klinkerstraat op het kerkhof en de

gebouwen werd gegund aan Pieter Walmeester. Op 29 mei 1783 werd de eerste steen gelegd voor de nieuw te bouwen kerk. Niet alles verliep volgens plan. Verschillende leveranciers van de dakleien en van smids- en steenhouwerswerk konden niet op tijd leveren, waardoor het dak niet voor 1 november 1783 op de kerk lag. In 1784 werd zowel aan de kerk als aan de school en pastorie gewerkt. Dat betekende dat er veel arbeiders in Hoofdplaat aanwezig waren. En dat zorgde weer voor geschillen tussen de arbeiders onderling of met hun bazen.

De baljuw van Hoofdplaat en IJzendijke, Francois Eversdijk, moest geregeld ingrijpen. Op 6 september 1784 escaleerde de zaak. Herbergier Overdulve uit Hoofdplaat zette met geweld een arbeider uit de Hoofdplaatpolder. De gevolgen waren dat de arbeiders, die toch al een hekel aan Overdulve hadden in opstand kwamen. Drankmisbruik leidde tot het aanrichten van vernielingen aan een woning. De baljuw moest voor orde en rust in het dorp zorgen. Hij kreeg daartoe hulp van de militie te IJzendijke waarmee de rust weerkeerde. Wel moest hij nog weken van de bijstand van de militie gebruik maken.

Het werk aan de gebouwen vorderde maar langzaam door een gebrek aan arbeiders. Toch konden de Staten op 26 maart 1785 aan Coenraad Kaijser opdracht geven om de gereedgekomen kerk te inspecteren. De bouw van de pastorie en onderwijzerswoning werd stilgelegd, omdat de aannemer Pieter Walmeester in financiële moeilijkheden was geraakt. Het resterende werk werd opnieuw besteed door de Staten van Zeeland. Aannemer werd Johannes Prekel met de verplichting het werk in oktober 1785 gereed te hebben.

De kerken te Hoofdplaat

De kerk was nu gereed en de hoofdingelanden van de polder en alle gereformeerden meldden de Gecommitteerde Raden, dat er godsdienstoefeningen in de kerk konden plaatsvinden. Ze wilden graag een eigen predikant hebben. Vooral nog verzocht men de classis Walcheren om één keer per zondag een predikbeurt door een predikant uit de kring IJzendijke te laten vervullen. Door de Classis Walcheren werd een commissie ingesteld om te bezien welke maatregelen er genomen moesten worden om een predikant te kunnen benoemen. Zolang er geen dominee was, zouden de predikanten uit omliggende dorpen elke zondag één dienst verzorgen. Zo werd de kerk op 29 mei 1785 ingewijd door ds. Arnoldus Braam uit IJzendijke. Om zelfstandig te kunnen zijn, moest er een kerkenraad gevormd worden. Daarvoor moest eerst een lijst van mannelijke lidmaten worden samengesteld. Spoedig hadden zich meer dan zestig mannelijke lidmaten aangemeld. Op 26 oktober 1785 werd een kerkenraad gekozen, bestaande uit twee ouderlingen en twee diakenen. Op 13 november 1785 deed de eerste voorganger zijn intrede, namelijk ds. J. Wiersen. Deze nam na vier maanden al afscheid. Ook zijn opvolgers hadden geen lang verblijf. Van 1785 tot 1800 waren er zes elkaar opvolgende predikanten. Uit de verdere geschiedenis van de kerk blijkt dat de predikanten nogal snel wisselden. Alleen ds. A.C. Altena verbleef van 1829 tot 1859, dus dertig jaar in de gemeente. Van 1811 tot 1819 was de bekende dominee J. Ab Utrecht Dresselhuis predikant. In 1819 vertrok hij naar Wolphaartsdijk. Hij verbeterde het onderwijs in Hoofdplaat, doordat op zijn advies een commissie werd ingesteld, die moest toezien op de kwaliteit van het onderwijs. Ook werd een prijzenstelsel ingesteld ter stimulering van de leerlingen. Hij richtte samen met anderen de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen op en tevens een spaarbank van het Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen van Biervliet-Hoofdplaat. Hij was correspondent van het Nederlandsch Zendingsgenootschap en oprichter van het Bijbelgenootschap, afdeling Zeeuws-Vlaanderen. Ook had hij veel belangstelling voor archeologie. Op theologisch en historisch gebied publiceerde hij vele artikelen en boeken. In 1861 overleed hij te Wolphaartsdijk.

De Nederlands Hervormde Kerk werd, zoals we al zagen gebouwd naar een ontwerp van Coenraad Kayser. Het is een vierkant zaalkerkje met een uitspringende ingangspartij in Lodewijk XIV-stijl, bekroond met driehoekige fronton. Het dak is piramidevormig en lijkt wat op een obelisk. De kerk biedt plaats aan c. 250 personen. Het is de zogenaamde Frans-classicistische bouwtrant. Opvallend aan de kerk is het met leien gedekte piramidevormige dak met het klokkentorentje, dat bekroond wordt door een spits in de vorm van een obelisk. In de toren hangt een klok, die in 1785 door de Staten van Zeeland geschonken werd. De klok zelf stamt uit 1733 en is gegoten door Fritsen te Amsterdam. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is de klok in opdracht van de Duitsers uit de toren gehaald en naar Duitsland gevoerd. Na de oorlog ontdekte men de klok in beschadigde toestand in Groningen. Het uurwerk op de toren zorgde in 1819 voor enige opschudding. Een van de gewichten was door slijtage van het touw naar beneden gestort en terecht gekomen op een stoel waarop de dag tevoren nog iemand tijdens de eredienst gezeten had. De burgerlijke gemeente weigerde de herstelling te betalen. De kerk weigerde daarop de klok te laten lopen op zondag. Eerst moest de herstelling worden

uitgevoerd. Ook werd de gemeente aansprakelijk gesteld voor eventuele schade, die het uurwerk aan de kerk zou berokkenen. De gewichten van uur- en slagwerk hingen namelijk levensgevaarlijk boven de zitplaatsen van de vrouwen. Ook over het onderhoud van de kerktoren ontstond er onenigheid tussen de burgerlijke gemeente en de kerkelijke gemeente. De burgerlijke gemeente was ervan overtuigd, dat bij Koninklijk Besluit van 9 januari 1815 de gehele kerk inclusief de toren met uurwerk overgedragen was aan de kerkelijke gemeente, die dus verplicht was zorg te dragen voor de toren en het uurwerk. Ze was hier echter financieel niet toe in staat. Op 10 oktober 1835 kwam er een overeenkomst, dat in de toekomst ieder de helft zou betalen van de kosten van herstel en onderhoud van de toren. Het eerste wat gebeurde was het verplaatsen van de gewichten van het uur- en slagwerk. In 1914 werd er op het nieuwe raadhuis een uurwerk geplaatst. De gemeente beëindigde het contract van 1835. De kerkenraad was het hiermee niet eens en schakelde Gedeputeerde Staten in. Deze stelde de gemeenteraad in het ongelijk. De kerk was samen met de pastorie en de onderwijzerswoning als één bouwkundige eenheid ontworpen.

Het interieur van de kerk was eveneens van de hand van Coenraad Kaiser. De preekstoel en het doophek, die beide in de Lodewijk XVIe stijl waren, zijn in ieder geval door hem ontworpen. De gesloten mannenbanken stonden langs de noordoost- en zuidwestwand. De gesloten vrouwenbanken stonden in de middenruimte. Deze zijn in 1860 geplaatst. In 1898 werd de kroonluchter aangeschaft. Door de financiële situatie kon er al die jaren geen orgel worden gekocht. In de jaren twintig van de twintigste eeuw gaf men de voorkeur aan de aanschaf van kerkverwarming. Door een gemeentelid werd er een huisorgel ten geschenke aangeboden. In 1898 werd er een restauratie aan de kerk uitgevoerd.

Op 15 september 1944 werd de kerk door het oorlogsgeweld zwaar beschadigd. De hele kerk had een aantal voltreffers te verwerken gekregen en was verder beschadigd door granaatscherven. Het gebouw was voor de eredienst niet meer te gebruiken. Na de aller noodzakelijkste herstellingen kon de kerk vanaf kerstmis 1945 weer in gebruik worden genomen. Een algehele restauratie vond plaats in de jaren 1947-1949 en werd betaald door het Rijk. Naast herstelwerkzaamheden werden ook nog enige veranderingen aangebracht. De buitenmuren werden van de pleisterlaag ontdaan, de consistorie werd door een grotere vervangen. De armenbanken werden verwijderd, evenals de wanstaltige orgelzolder. In 1991 werd de kerk door het teruglopende kerkbezoek en de financiële lasten overgenomen door de Stichting Oude Zeeuwse Kerken. Het is het enige gebouw dat in Hoofdplaat op de monumentenlijst staat.

De pastorie en de school zijn in dezelfde trant gebouwd. De school met onderwijzerswoning werd in 1829 door de burgerlijke gemeente aangekocht om het raadhuis in onder te brengen. Het gebouw verkeerde in zeer slechte staat. Om het als raadhuis dienst te laten doen, moest er een aantal veranderingen worden aangebracht. Op de zolder boven het leslokaal richtte men de raadskamer in en op het dak kwam een torentje. De raadskamer was alleen toegankelijk via de gang in het woongedeelte van de onderwijzer. Het gebouw fungeerde ook nog als school. Het leerlingenaantal nam jaar op jaar toe en de gemeente besloot in 1876 een nieuwe school te bouwen. Het oude leslokaal kon nu omgebouwd worden tot secretarie. Eerst in 1909 werd er een nieuwe onderwijzerswoning gebouwd en kreeg de burgerlijke gemeente de beschikking over het gehele huis. In 1912 besloot de gemeenteraad tot bouw van een nieuw raadhuis en werd het oude gebouw, de voormalige onderwijzerswoning, afgebroken. De pastorie in werd in 1939 afgebroken. Met het oude goede afbraakmateriaal werd op dezelfde plaats een nieuwe pastorie opgetrokken.

In 1783 deed een aantal inwoners van Hoofdplaat het verzoek aan Gecommitteerde Raden van Zeeland om medewerking te verlenen aan de bouw van een katholieke kerk. Zo'n kerk zou veel voordeel opleveren voor de middenstand van de Hoofdplaatpolder, want de katholieken kerkten nu te IJzendijke en deden daar de boodschappen. Ook was het moeilijk om katholieke dienstboden te krijgen. Gecommitteerde Raden waren het hier niet mee eens en vroegen aan de Gedeputeerde ter Generaliteit om uit te zoeken of er een aanvraag was gedaan voor het stichten van een rooms-katholieke kerk. Men wilde dat dit verzoek niet gehonoreerd werd. Al spoedig kwam er bericht uit Den Haag dat er geen verzoek was gedaan tot het bouwen van een kerk voor de rooms-katholieken. Het zou tot 1795 duren voor men voor de steeds groeiende rooms-katholieke gemeenschap in de Hoofdplaatpolder, tot de bouw van kerk in Hoofdplaat zou overgaan. De kerk was gewijd aan St. Eligius en werd in 1861 vernieuwd. Dit is nog steeds de huidige kerk.

Lokale economie en bevolkingsstructuur

Economisch gezien was het middel van bestaan voor Hoofdplaat de landbouw. De eerste bewoners van de nieuwe polder waren boeren en arbeiders. De boeren waren voor het merendeel protestant, de

arbeiders, voor het grootste gedeelte afkomstig uit noordelijk Vlaanderen, katholiek. Hierin kwam verandering in 1794, toen de streek bij Frankrijk werd ingelijfd. Vanaf deze tijd vormden beide delen van de Hoofdplaatpolder één burgerlijke en kerkelijke gemeente. Verschillende protestante Zeeuwse grondeigenaren verkochten hun land, onder andere aan rooms-katholieke boeren uit de Vlaamse grensstreek en het land van Hulst. Het aantal rooms-katholieken groeide gestaag en in het begin van de 19e eeuw was nog maar twintig procent van de bevolking protestant.

In 1866 telt het dorp samen met Nummer Een 230 huizen, bewoond door 256 huisgezinnen. Het inwoneraantal bedroeg toen 1300. Het dorp was in bezit van een korenmolen en een bierbrouwerij. Op het einde van de negentiende eeuw telde de Hoofdplaat de meeste inwoners, daarna liep het aantal sterk terug door structurele veranderingen in de landbouw. De mechanisatie brak door en men had niet zoveel arbeiders meer nodig in de landbouw. In 2010 telde Hoofdplaat, inclusief de buurtschappen Nummer Een, Slijkplaat en Hogeweg 802 inwoners. Het dorp Hoofdplaat zelf heeft 773 inwoners.

In 1970 werd de gemeente Hoofdplaat opgeheven en gevoegd bij de gemeente Oostburg.

Inventarisatie

De archieven van de gemeente Hoofdplaat zullen zich ten tijde van de opheffing wel bevonden hebben in het raadhuis van Hoofdplaat. Volgens het verslag van de provinciale archiefinspecteur van 1936 had het College van Burgemeester en Wethouders besloten om achter het raadhuis een kluis van gewapend beton te bouwen. Er ontbrak toen ook nog steeds een archiefverordening.

Het archief, dat wij ter inventarisatie aangeboden kregen, was nog niet van een grondige inventaris voorzien. Wel was het netjes in zuurvrije archiefdozen verpakt met op de dozen vermeld wat de inhoud van de dozen was. De oudste stukken dateren uit 1794. Het zijn stukken uit de Franse tijd en doorgaans in de Franse taal geschreven. Van voor 1794 zijn geen stukken aanwezig. Aangenomen moet worden dat een aantal stukken verloren is gegaan. Zoal we al zagen vormden de twee gedeelten van de Hoofdplaatpolder pas in 1794 één burgerlijke en kerkelijke gemeente. Voor die tijd hadden de besturen van de twee gedeelten van de polder het voor het zeggen.

De correspondentie van de gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders en de burgemeester waren chronologisch per jaar bij elkaar gevoegd. Wel waren er chronologische registers van ingekomen stukken bij burgemeesters en wethouders en bij de burgemeester. De begrotingen beginnen pas in 1853 en de rekeningen in 1884. De materiële toestand van het archief was goed te noemen. Beschadigingen en schimmel kwam niet veel voor. De stukken uit de Franse tijd moesten echter opnieuw chronologisch geordend worden, want deze stukken lagen hopeloos door elkaar. In 2009/2010 is het archief in opdracht van de gemeente Sluis door het gemeentearchief van Goes geïnventariseerd. Specifieke problemen deden zich tijdens de inventarisatie niet voor. Vanaf 1814 was het archief volgens een voor de gemeenten in Zeeland gebruikelijk stramien opgebouwd. Er waren series correspondentie, series notulen van de gemeenteraad en van burgemeester en wethouders. Daarnaast vormde men series akten van de burgerlijke stand en bevolkingsregisters.

De hoofdstukken indeling van de inventaris is gebaseerd op de Basisarchief code van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Ook zijn er bij de gemeente Hoofdplaat enkele archieven gedeponereerd. Deze zijn ook in de inventaris opgenomen. Het zijn de archieven van de Hoofdplaatpolder, de Burgerwacht van Hoofdplaat en het archief van het Kadaster.

Bronnen:

Encyclopedie van Zeeland, deel I-III, Uitgave Den Boer Middelburg, 1982,1984.

Dr. M.K.E. Gottschalk, Historische Geografie van Westelijk Zeeuws-Vlaanderen, deel 1, Tot de Sint-Elisabethsvloed van 1404, deel 2, Van het bein der 15^e eeuw tot de inundaties tijdens de tachtigjarige oorlog, Uitgave, De Battafse Leeuw Dieren 1983.

Ing. M.H. Wilderom, Tussen afsluitdammen en Deltadijken, deel 4, Zeeuws-Vlaanderen, Uitgave M.H. Wilderom, Vlissingen, 1973.

L.J. Moerland, Inventaris van de archieven van de gemeente Kloetinge, 1570-1969, Uitgave Goes 1993.

L.J. Moerland, Inventaris van de archieven van de gemeente Kattendijke, 1798-1969, Uitgave Goes 1991.

Verslag van de Inspecteur der Gemeente- en Waterschapsarchieven in Zeeland over 1936.

Bulletin Stichting Oude Zeeuwse Kerken, I.H.Vogel-Wessels Boer, Een schepping van Coenraad

Kaiser: de hervormde kerk te Hoofdplaat, blz. 13-20, nr. 36, april 1996.

INVENTARIS HOOFDPLAAT 1783 - 1942

Stukken van algemene aard

Besluitvorming

- 1-14   Notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad.
1820-1941
13 delen en 1 omslag.
1. 1820-1830
  2. 1826-1830
  3. 1830-1836
  4. 1837-1844
  5. 1845-1851
  6. 1851-1868
  7. 1869-1881
  8. 1881-1890
  9. 1891-1904
  10. 1905-1918
  11. 1918-1927
  12. 1927-1936
  13. 1937-1941
  14. 1941 (1 omslag)
- 15   Register van genomen besluiten.
1824-1826
1 deel.
- 16   Notulen van de besloten vergaderingen van de gemeenteraad.
1887,1932-1940.
1 deeltje en 1 stuk.
NB. In zeer slechte staat.
- 17-26   Notulen van de vergaderingen van het college van burgemeester en wethouders.
1827-1941.
10 delen.
17. 1827-1841
  18. 1842-1849
  19. 1849-1860
NB. In zeer slechte staat
  20. 1860-1874
  21. 1875-1884
  22. 1884-1891
  23. 1891-1913
  24. 1913-1932
  25. 1932-1938
  26. 1938-1941
- 27   Presentielijsten van de vergaderingen van het college van burgemeester en
wethouders.
1940,1941.
5 stukken.

Correspondentie

28-33 Ingekomen stukken bij het plaatselijk bestuur, bij de maire en municipale raad en bij de schout, later burgemeester.

1794-1815.

4 pakken en 2 delen.

28. 1794-1800

29. 1801-1805

30. 1806,1807

31. 1808-1815

32. 1820-1826 (1 deel)

33. 1827-1829 (1 deel)

NB. Nrs 32 en 33 alleen afschriften van uitgegane stukken.

34-89 Ingekomen stukken en afschriften van uitgegane stukken van burgemeester en wethouders en van de burgemeester.

1891-1918,1920-1941.

47 pakken en omslagen en 9 delen.

34. 1891,1892

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken.

35. 1892

36. 1893

37. 1893-1899

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

38. 1894

39. 1895

40. 1896

41. 1897

42. 1898

43. 1899

44. 1899-1905

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

45. 1900

46. 1901

47. 1902

48. 1903

49. 1904

50. 1905

51. 1906

52. 1906-1911

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

53. 1907

54. 1908

55. 1909

56. 1910

57. 1911

58. 1912

59. 1912-1919

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

60. 1913

61. 1914

62. 1915

63. 1916

64. 1917

65. 1918

66. 1919-1925

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

- 67. 1920
- 68. 1921
- 69. 1922
- 70. 1923
- 71. 1924
- 72. 1925
- 73. 1926
- 74. 1926-1931

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

- 75. 1927
- 76. 1928
- 77. 1929,1930
- 78. 1931
- 79. 1932
- 80. 1932-1937

NB, 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

- 81. 1933
- 82. 1934
- 83. 1935
- 84. 1936
- 85. 1937
- 86. 1937-1941

NB. 1 deel, alleen afschriften van uitgegane stukken

- 87. 1939
- 88. 1940
- 89. 1941

90-101 Alfabetische registers op de ingekomen stukken bij burgemeester en wethouders.
1828,1832-1855.
12 delen.

- 90. 1828
- 91. 1832
- 92. 1833
- 93. 1834,1835
- 94. 1836,1837
- 95. 1838,1839
- 96. 1840-1842
- 97. 1843,1844
- 98. 1845,1846
- 99. 1847-1849

NB. In slechte staat

- 100. 1850-1952
- 101. 1853-1855

102-117 Chronologische registers van ingekomen stukken bij burgemeester en wethouders.
1829-1835,1873-1886.
16 delen.

- 102. 1829
- 103. 1830
- 104. 1831
- 105. 1832
- 106. 1833
- 107. 1834,1835
- 108. 1836,1837
- 109. 1837,1838

- 110. 1838,1839
- 111. 1840-1842
- 112. 1843,1844
- 113. 1845-1848
- 114. 1849-1852
- 115. 1853-1855
- 116. 1856-1869
  - NB. .In zeer slechte staat
- 117. 1873-1886
  - NB. In slechte staat

118-127 Chronologische registers van ingekomen stukken bij de burgemeester.
1829-1835,1870-1887.
10 delen.

- 118. 1829
- 119. 1830,1831
- 120. 1832-1835
- 121. 1836-1839
- 122. 1840-1842
- 123. 1843,1844
- 124. 1845-1848
- 125. 1849-1852
- 126. 1853-1857
  - NB. In zeer slechte staat
- 127. 1870-1887

Publicaties en verslagen

- 128 Afschriften van gedane publicaties.
1806-1837, met hiaten.
1 omslag.
- 129 Register van gedane publicaties
1823-1833.
1 deel.
- 130-148 Verslagen omtrent de toestand van de gemeente.
1865-1889, met hiaten.
19 deeltjes.
  - 130. 1865
  - 131. 1867
  - 132. 1872
  - 133. 1873
  - 134. 1874
  - 135. 1875
  - 136. 1876
  - 137. 1877
  - 138. 1878
  - 139. 1879
  - 140. 1880
  - 141. 1881
  - 142. 1882
  - 143. 1883
  - 144. 1884
  - 145. 1885
  - 146. 1886

147. 1887

148. 1889

Stukken over bijzondere onderwerpen

Bestuur en administratie

Uitoefening van rechten

- 149 Akte van aankoop van een woning aan de Dorpsstraat te Hoofdplaat van J. Freekenhorst.
1835.
1 stuk.
- 150 Akte van aankoop van de woning nr. 48 aan de Dorpsstraat te Hoofdplaat ten behoeve van de vroed- en heelmeeester.
1843.
1 stuk.
- 151 Akten van openbare verkoop van roerende, gebruikte gemeentelijke goederen.
1853—1884, met hiaten.
5 stukken.

Financiën

Begrotingen van inkomsten en uitgaven

- 152-237 Begrotingen van inkomsten en uitgaven, deels met wijzigingen.
1853-1941, met hiaten.
86 delen en omslagen.

152. 1853

153. 1854

154. 1855

155. 1856

156. 1857

157. 1858

158. 1859

159. 1860

160. 1861

161. 1862

162. 1863

163. 1864

164. 1865

165. 1866

166. 1867

167. 1868

168. 1869

169. 1870

170. 1871

171. 1872

172. 1873

173. 1874

174. 1875

175. 1876

176. 1877

177. 1878

178. 1879

179. 1880
180. 1881
181. 1882
182. 1883
183. 1884
184. 1885
185. 1886
186. 1887
187. 1888
188. 1889
189. 1890
190. 1891
191. 1892
192. 1893
193. 1894
194. 1895
195. 1896
196. 1897
197. 1898
198. 1899
199. 1900
200. 1901
201. 1902
202. 1903
203. 1904
204. 1905
205. 1907
206. 1908
207. 1910
208. 1911
209. 1912
210. 1913
211. 1914
212. 1915
213. 1916
214. 1917
215. 1918
216. 1919
217. 1920
218. 1921
219. 1923
220. 1924
221. 1925
222. 1926
223. 1927
224. 1928
225. 1929
226. 1930
227. 1931
228. 1932
229. 1933
230. 1934
231. 1935
232. 1936
233. 1937
234. 1938
235. 1939
236. 1940

237. 1941

NB. Vele begrotingen bevinden zich in slechte staat.

Geldleningen

- 238 Akte van hypothecaire inschrijving ten laste van de gemeente wegens de aankoop van het schoolgebouw met schuurtje van de Hervormde Gemeente.
1829.
1 stuk.
- 239 Akte van schuldbekentenis ten bedrage van hfl. 1560,-- wegens geleend geld van C.J. Star.
1844.
1 stuk.
- 240 Akte van schuldbekentenis ten bedrage van hfl. 250,- wegens geleend geld van C. Logemann.
1850.
1 stuk.

Boekhouding

- 241 Kasboek van inkomsten en uitgaven, bijgehouden door de secretaris met posten over ontvangen huishuren en de visserij met het kruisnet.
1810-1812.
1 deeltje.

Rekeningen van inkomsten en uitgaven, met bijlagen.

- 242-283 Rekeningen van inkomsten en uitgaven, deels met bijlagen en stukken over de vaststelling.
1884-1941, met hiaten.
42 delen en omslagen.
242. 1884 (incompleteet)
243. 1887
244. 1899
245. 1900
246. 1901 (incompleteet)
247. 1903
248. 1905
249. 1906
250. 1907
251. 1908
252. 1909
253. 1910
254. 1911
255. 1912 (alleen bijlagen)
256. 1914
257. 1915 (alleen bijlagen)
258. 1916
259. 1917
260. 1918
261. 1919
262. 1920
263. 1921 (alleen bijlagen)
264. 1922
265. 1923

266. 1924
267. 1925
268. 1926
269. 1927
270. 1928
271. 1929
272. 1930

NB. In slechte staat

273. 1931
274. 1932
275. 1933
276. 1934
277. 1935
278. 1936
279. 1937
280. 1938
281. 1939
282. 1940
283. 1941

284 Bijlagen tot de rekening van inkomsten en uitgaven.
1830.
1 omslag.

Openbare gebouwen

285 Bestekken voor de bouw van de raadszaal in het schoolgebouw.
1829.
2 katernen en 2 stukken.

286 Stukken over het verrichten van reparaties aan de toren van de Hervormde Kerk.
1836,1850,1870.
3 stukken en 1 katern.

287 Akte van aanbesteding van de verbouw van de oude school tot raadszaal.
1867.
1 katern.

288 Akte van aanbesteding voor de bouw van een nieuw torentje op het gemeentehuis.
1871.
1 stuk.

289 Akte van aanbesteding van verwerk aan het gemeentehuis.
1893.
1 stuk.

Openbare werken en belastingen

290 Staten van ongebouwde eigendommen.
1812,1816,1821,1824.
3 katernen en 1 stuk.

291 Kohier van door inwoners van de gemeente te betalen oorlogsbelasting.
1815.
1 katern.

292 Staten van gebouwde eigendommen en van deuren en vensters.
1816.

1 katern.

- 293 Repertoria van voor het college van burgemeester en wethouders verleden akten.
1824-1898, met hiaten.
1 omslag.
- 294 Register van personen die aangiften hebben gedaan voor tijdelijke vrijstelling van
grondbelasting.
1843-1870.
1 deel.
- 295 Register van personen in wier vaste eigendommen veranderingen zijn gekomen door
ontginning, bedijking, aanslibbing, wegspoeling van gronden, aanleg van kanalen en
wegen en stichting, ver- en herbouw van gebouwen.
1864-1872.
1 deel.

Woningbouw

- 296 Verordening ex artikel 1 van de Woningwet 1901 (bouwverordening)
1905.
1 deeltje.

Openbare Orde

algemeen

- 297 Register van strafverordeningen.
1897.
1 deel.
NB. Hierin alleen de algemene politieverordening.
- 298 Algemene politieverordening, met wijziging.
1901,1903.
1 bandje en 1 stuk.

Burgerlijke stand en bevolkingsadministratie

- 299-312 Akten van geboorten.
1797-1940.
14 banden.
299. 1797-1807
300. 1808-1820
301. 1821-1830
302. 1831-1840
303. 1841-1850
304. 1851-1860
305. 1861-1870
306. 1871-1880
307. 1881-1890
308. 1891-1900
309. 1901-1910
310. 1911-1920
311. 1921-1930
312. 1931-1940
- 313-326 Akten van huwelijken en echtscheidingen.

1797-1940.
14 banden.

313. 1797-1808
314. 1809-1818
315. 1819-1829
316. 1830-1839
317. 1840-1849
318. 1850-1860
319. 1861-1870
320. 1871-1880
321. 1881-1890
322. 1891-1900
323. 1901-1910
324. 1911-1920
325. 1921-1930
326. 1931-1940

327-340 Akten van overlijden en van levenloos geboren.
1797-1940.
13 banden.

327. 1797-1808
328. 1809-1820
329. 1821-1830
330. 1831-1840
331. 1841-1850
332. 1851-1860
333. 1861-1870
334. 1871-1880
335. 1881-1890
336. 1891-1900
337. 1901-1910
338. 1911-1920
339. 1921-1930
340. 1931-1940

NB. In fotokopie aanwezig: akten 1780-1796.

341 Alfabetische index op de akten van de burgerlijke stand.
1803-1940(1941-1950).
1 band.

342-352 Tienjaarlijkse tafels op de akten van geboorten.
1803-1912.
11 katernen en delen.

342. 1803-1811
343. 1822-1821
344. 1822-1832
345. 1833-1842
346. 1843-1852
347. 1853-1862
348. 1863-1872
349. 1873-1882
350. 1883-1892
351. 1893-1902
352. 1903-1912

- 353-363 Tienjaarlijkse tafels op de akten van overlijden.
1803-1813.
11katernen en delen
353. 1803-1813 (in duplo)
354. 1813-1822
355. 1823-1832
356. 1833-1842
357. 1843-1852
358. 1853-1862
359. 1863-1872
360. 1873-1882
361. 1883-1892
362. 1893-1902
363. 1903-1912
NB. Deze inventarisnummers bevinden zich in slechte staat
- 364 Ingekomen stukken over aangelegenheden van de burgerlijke stand.
1849-1872.
1 omslag.
- 365-378 Bevolkingsregisters.
1826-1939.
14 delen.
365. z.j. (c. 1820)
366. 1826-1851
367. 1828-1840
368. 1840-1849
369. 1850-1863
370. 1860-1882
371. 1863-1880
372. c. 1890-1910, wijk A
373. c. 1890-1912, wijken B. C en D
374. c. 1890-1912, wijk E
375. c. 1913-1939, wijk A
376. c. 1913-1939, wijken Cen D
377. c. 1913-1939, wijk E
378. c. 1914, wijk A
- 379-381 Dienstbodenregisters.
1862-1930.
3 delen.
379. 1862-1900
380. 1890-1910
381. 1911-1930

Strandvinding

- 382 Stukken over de verkoop van op de zeedijk aangespoelde goederen door de burgemeester in zijn functie van strandvonder.
1857-1935.
1 omslag.
- 383 Register van gedane strandvindingen.
1883-1941, met hiaten.
1 deel.

Openbare zedelijkheid

- 384 Akte van benoeming van J.L. Hemmekan tot schatter van de lokaliteiten waarin kleinhandel in sterke drank wordt uitgeoefend.
1881.
1 stuk.
- 385 Register van aanvragen om vergunning voor de verkoop van sterke drank in het klein.
1882-1905.
1 deel.

Openbare gezondheid

- 386 Vergunning voor het inrichten van een bakkerij door J. de Koster in de woning wijk A nr. 7.
1842.
1 stuk.
- 387 Vergunning voor het inrichten van een bakkerij door R. Spinnewijn in de woning wijk A. nr. 56.
1842.
1 stuk.
- 388 Vergunning voor de bouw van een smidse met travalje door G. Maertens in een pand in het gehucht Hoogeweg.
1844.
1 stuk.
- 389 Akten van aanbesteding van het schoonhouden van straten en wegen en het ophalen van vuilnis.
1867-1888, met hiaten.
7 stukken.
- 390 Akte van publieke verkoop van straatmest.
1882.
1 stuk.
- 391 Register van op de algemene begraafplaats begraven personen.
1885-1942, met hiaten.
1 deel.

Openbare veiligheid

- 392 Bestek voor de bouw van een brandspuithuisje annex gevangenhuis.
1860.
1 stuk.

Waterstaat

- 393 Akte van beëdiging van dijkgraaf B.J. Thomaes.
1872.
1 stuk.
- 394 Bestek van het verzwaren van de (zee)dijken om de haven, met aanvullende werken.
1905.
1 katern.

Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer te land

- 395 Bestek voor de aanleg van bestrating ten zuiden van het dorp tot aan het land van mevrouw Van Sloten.
1856.
1 stuk.
- 396 Akten van aanbesteding van het leggen van een klinkervoetpad in het dorp Hoofdplaat.
1870,1873.
2 stukken.
- 397 Stukken over de heffing van tolrechten op de weg van hoofdplaat naar de Nieuwlandse molen, richting Biervliet.
1882-1897, met hiaten.
1 omslag.
- 398 Akten van aanbesteding van de verpachting der straatverlichting.
1882-1891.
1 omslag.
- 399 Bestek voor de aanleg van keibestrating ter verbetering van de grindweg naar Biervliet, met proces-verbaal van aanbesteding.
1882.
2 stukken en 1 katern.
- 400 Proces-verbaal van aanbesteding van het bestraten van wegen in de kom van de gemeente.
1882,1883.
3 stukken.
- 401 Akten van aanbesteding van de levering van zand en het vervoer van straatkeien voor de aanleg van wegen.
1886,1887.
2 stukken.
- 402 Akte van onderhandse aanbesteding van de levering van zand voor de verbetering van het Oranjepad.
1888.
1 stuk.
- 403 Wegenleggers.
1937(1952,1961)
1 pak.

Verkeer en vervoer te water

- 404 Afschriften van akten van onderhandse verpachting van de veren over de Westerschelde.
1836-1872, met hiaten.
1 omslag.
- 405 Akten van verpachting van de ontvangst van haven- en kaaigelden.
1826-1891, met hiaten.
1 pak.

406 Register van vissersvaartuigen en vrachtscheepjes, die de haven hebben aangedaan.
1882-1940(1941-1955).
1 deel.
NB. In zeer slechte staat.

407 Verordening op de heffing van kaai- en havengelden.
1911.
1 stuk.

Economische zaken

408 Vergunning, verleend aan J. Bordui, voor het plaatsen van een weegbrug in de nabijheid van de haven en de uitgifte van een aandeel.
1897, 1930.
2 stukken .

Onderwijs

409 Bestek voor het herstellen en verbeteren van het schoollokaal te Hoofdplaat.
1853.
1 katern.

410 Polis van de verzekering tegen brand van de openbare school met onderwijzerswoning te Hoofdplaat.
1860.
1 stuk.

411 Akte van aanbesteding van de bouw van een nieuw schoolgebouw te Hoofdplaat.
1865.
1 katern.

412 Akten van aanbesteding van de levering van schoolmeubelen.
1865,1868,1873.
3 stukken.

413 Akte van aanbesteding van de aanbouw van een keuken aan de onderwijzerswoning in Hoofdplaat.
1870.
1 stuk.

414 Bestek voor de bouw van de nieuwe openbare lagere school, met onderwijzerswoning, te Slijkplaat.
1874.
1 katern.

415 Uittreksel uit de notulen van de vergaderingen der gemeenteraad houdende benoeming van M.C.G. van Herwijnen, J.L. Spinnewijn en P. Steenmetser tot onderwijzer(es) aan de gemeentelijke scholen.
1881.
1 stuk.

416 Bestek voor de verandering van de inrichting van de gemeentelijke scholen in Hoofdplaat en in Slijkplaat.
1883.
1 katern.

417 Akten van aanbesteding van het schilderwerk aan de schoolgebouwen te Hoofdplaat en te Slijkplaat.

1884,1890.
2 stukken.

418 Akte van aanbesteding van de levering van steenkool aan de scholen te Hoofdplaat en te Slijkplaat.
1886.
1 stuk.

419 Akten van aanbesteding van herstellingen aan de onderwijzerswoning en het vervaardigen van nieuwe schoolbanken.
1886.
2 stukken.

Militaire Zaken

420 Proces-verbaal van beëdiging van E.A. Pateer, J.J. Pateer en G.E. Serrarens tot tweede luitenant van de Rustende Schutterij.
1871,1875,1876.
3 stukken.
NB. Beschadigd.

Gedeponeerde archieven

Archief van de Hoofdplaatpolder
1783-1823,1841,1842.

421-424 Ingekomen stukken en concepten en minuten van uitgegane stukken.
1783-1823,1841-1843
4 omslagen.

421. 1783-1823
422. 1841
423. 1842
424. 1843

Archief van de Burgerwacht te Hoofdplaat
1931-1940

425 Notulen van de vergaderingen van de Burgerwacht, geheten "De Getrouwe Burgerwacht."
1932-1935.
1 omslag.

426 Ingekomen stukken en afschriften van uitgegane stukken.
1931-1940.
1 omslag.

Archief van het Kadaster

427-438 Perceelsgewijze kadastrale leggers
19^e eeuw, 20^e eeuw.
12 delen.

427. artt. 1 – 120
428. artt. 121-272
429. artt. 273-444
430. artt. 445-528
431. artt. 597-887

432. artt. 1-130

433. artt. 15-859

434. artt. 860-1198

435. artt. 1199-1501

436. artt. 1502-1852

437. artt. 1853-2192

438. artt. 2193-2296

NB. De invent.nrs. 409-414, 20^e eeuw.

- 422 Alfabetische naamwijzer.
19^e eeuw.
1 deel.
- 439-441 Suppletoire aanwijzende tafels van grondeigenaren en van ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen.
1832-1863.
3 delen.
439. 1832
440. 1837-1844
441. 1844-1863
- 442,443 Registers van verwijzing naar de nummers van de kadastrale plans.
1832,20^e eeuw.
2 delen.
442. 1832
443. 20^e eeuw

Aanhangsel

- 444 Kasboek van inkomsten en uitgaven van Leijn Wever, de weduwe Bijl en het enkel en dubbel huis van Woutter.
1809-1813.
1 deel.
NB. Aan de keerzijde aantekeningen van Jan Culon.
- 445-446 Verordeningenbladen voor het bezette Nederlandsche gebied
1940, 1942.
2 delen.
445. 1940
446. 1942
- 447-448 Evangelische gezangen, het boek der psalmen in de Nederlandsche Hervormde gemeenten te Hoofdplaat.
1821, 1827
2 delen
447. 1821
448. 1827
- 449-450 Het boek der psalmen nevens gezangen bij de hervormde kerk van Nederland te Hoofdplaat.
1777, 1896
2 delen

- 449. 1777 N.B. Met aantekeningen van Pieter en Adriaan Merrelaar
- 450. 1896 N.B. Met aantekeningen van Johannes Merrelaar (voorblad/achterblad)